

ARXIV DEL CENTRE EXCURSIONISTA DE TERRASSA

ANY XVII - SEGONA EPOCA

NOVEMBRE - DESEMBRE DE 1935 :: N.º 98

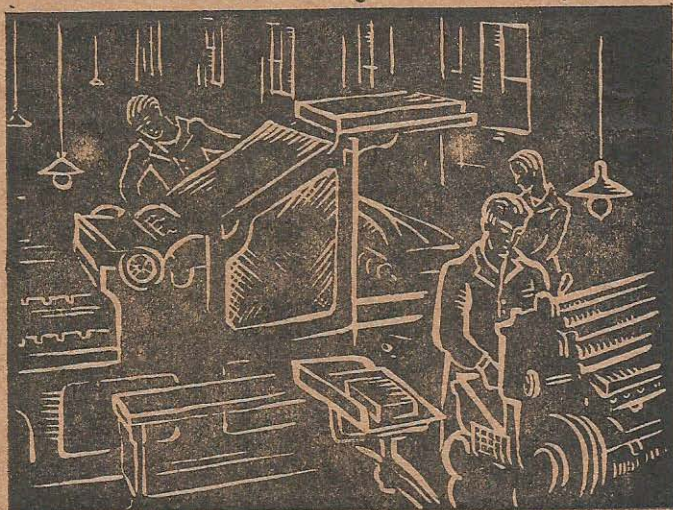
SUMARI:

TEXT: Joan Solà, Sch. P. — El Pare Joan Solà, arqueòleg, per *Josep de C. Serra i Ràfols*. — El P. Solà, recercador històric, per *Ferran Valls i Taberner*. — El P. Joan Solà, naturalista, per *R. Bataller*. — El Pare Joan Solà, folklorista, per *Marian M. Galí*. — L'obra del Pare Solà, per *Pau Gorina*. — Al Mestre, per *Josep Martí*. — Crònica. — Excursions Oficials. — Index del volum 1934-35.

GRAVATS: Joan Solà i Corominas, 1873 - 1935.

REDACCIO I ADMINISTRACIÓ: FRANCESC MACIÀ, 64

JOAN MORRAL

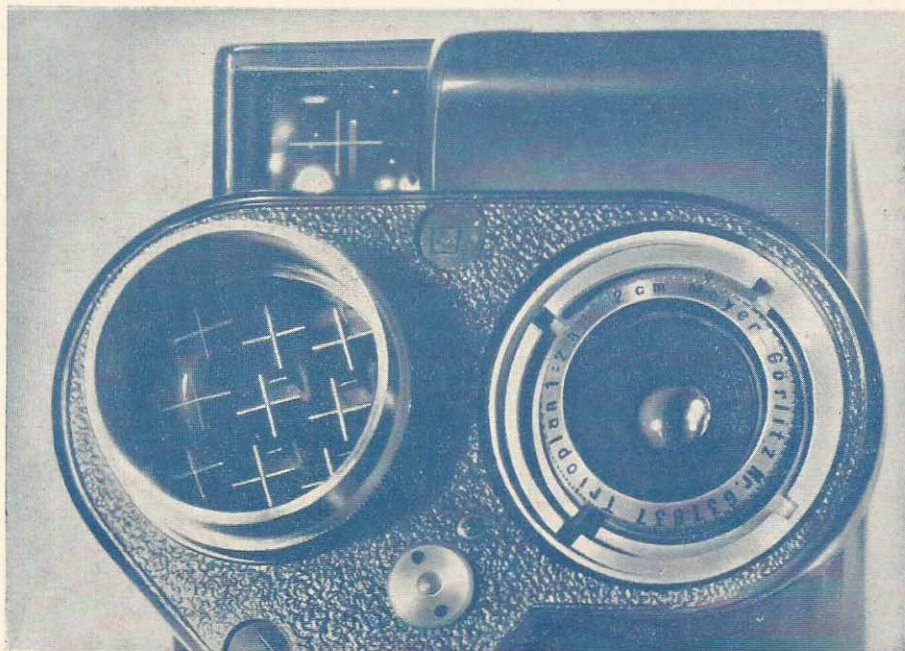

I M P R E S S O R

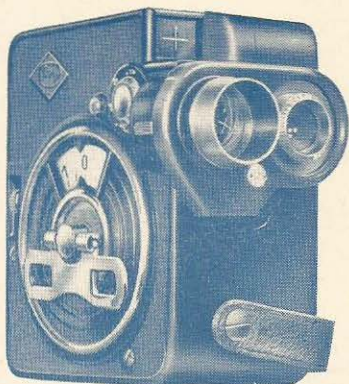
Nord, 22

Terrassa

presenta la seva nova moto-càmera en 9 ½ mm., amb

diafragma automàtic

El més inexpert treurà pel·lícules de màxima brillantor i vigorositat. Totes les cintes surten perfectes de llun. Aquesta càmera pensa i estalvia per a vostè.

Preu amb Meyer Trioplan
2.8 F. 20 mil·límetres:

Ptes. 675

Demaneu prospectes dels projectors «Eumig», famosos pel seu gran rendiment i preus econòmics

Distribuidor General per a Espanya:

Pau A. Wehrli, c. Girona, 121, Barcelona

De venda a Terrassa: **LA CASA DE L'AFICIONAT** de Baltasar Plans

RAVAL F. GALAN, 38 - TERRASSA

L'OBRA

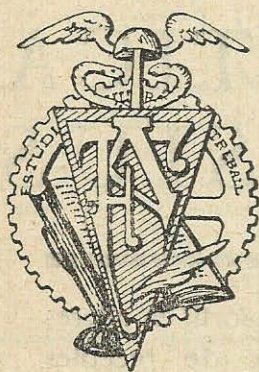
QUE TANTS EXCURSIONISTES ESPE-
REN, APAREIXERÀ DINTRE DE POC

Guia monogràfica de St. Llorenç del Munt

edició del Centre Excursionista de Terrassa

*Volum de format pràctic, d'unes 200 pàgines,
relligades en tela, amb 60 fotografies i 30 di-
buixos a la pluma, dos dels quals seran la
panoràmica des de La Mola i El Montcau,
al tamany de 20 x 30 mm.*

*Completat amb un magnífic i detallat mapa,
a quatre tintes de 40 x 60 mm.*

Acadèmia FUSTER

Creadora dels mètodes INSTRUCCIÓ

Per a nens, nenes, joves i senyoretes

Pàrvuls - 1.ª Ensenyança - Batxillerat

- Peritatge Mercantil - Comerç -

Idiomes - Dibuix - Pintura

Muntada amb tots els avenços pedagògics: Bi-
blioteca Cinema, Conferències, etc. Pares: l'Aca-
dèmia Fuster us ha resolt els grans problemes
de l'educació dels vostres fills. No ho dubteu.

Demanau prospectes explicatius del seu sistema

Carrer del Teatre, 2

Telèfon 2352

TERRASSA

ARTICLE 4. Els socis numeraris satisfaran una quota anyal ordinària de quinze ptes. com a mínim. La quota anyal de les senyores i senyoretes serà de sis ptes., també com a mínim. A l'ingressar, tots els associats vindran obligats a adquirir l'ensenyà de l'entitat.

Quan la Junta Directiva ho cregui necessari, podrà fixar un dret d'entrada als nous socis.

La Junta Directiva queda facultada, sempre que les circumstàncies ho exigeixin, de cobrar una quota extraordinària anyal, que no excedeixi de 2 ptes.

ts

*Efectueu les vos-
tres compres en
les cases anun-
ciades en el pre-
sent «ARXIU».*

Dr. Guàrdia Armengol

Revelo gratis tots els
negatius. Ampliacions
a preus econòmics.

Rambla d'Egara, 215

Telèfon, 1312

ASSEGURANCES CAPELLA

Vida
Incendis
Motí
Furt
Responsabilitat Civil
Atracament, etc.

Emili Soler, 98
(abans St. Leopold)

Telèfon, 1459
TERRASSA

Subdirecció de
L'UNION

OPTICA ALSIUS

Gran assortit en ulleres
Despatx de receptes
Prismàtics - Brúixoles
Material fotogràfic
Treballs per aficionats

Alcalà Zamora, 8 - Terrassa

Consocis:

Efectueu les vostres compres en les cases anunciades en el present «A R X I U».

Aficionats

Drogueria Armengol

Revelo gratis tots els negatius. Ampliacions a preus econòmics.

Rambla d'Egara, 215

Telèfon, 1312

ASSEGURANCES CAPELLA

Vida

Incendis

Motí

Furt

Responsabilitat Civil

Atracament, etc.

Emili Soler, 98

(abans St. Leopold)

Telèfon, 1459

TERRASSA

Subdirecció de

L' UNION

OPTICA ALSIUS

Gran assortit en ulleres
Despatx de receptes
Prismàtics - Brúixoles
Material fotogràfic
Treballs per aficionats

Alcalà Zamora, 8- Terrassa

ARXIV

DEL CENTRE EXCURSIONISTA DE TERRASSA

ANY XVII

Segona època

NOVEMBRE - DESEMBRE 1935

NÚM. 98

Joan Solà, Sch. P.

ARA que el nostre Centre Excursionista celebra amb joia i esplendor les Noces d'Argent i que les activitats dels primers vint-i-cinc anys d'excursionisme treuen ufanosa florida, ara és quan és més digne i conhortador el record del qui fou company lleial i virtuós i exemplar excursionista, el Rvnd. P. Joan Solà, escolapi, Soci Honorari de la nostra entitat, traspassat el passat mes de juny a la vila de Moià.

Home tot cor, senzill, intel·ligent i actiu, ascendint sense defallir un sol instant, per la costa de la humilitat; fidel a la seva consciència; excursionista exemplar. Fou un entusiasta col·laborador d'ARXIU i, sota la seva direcció, el Centre va realitzar interessants i profitoses excavacions. Com se sap, a ell es deu la part monogràfica de la «Guia de Sant Llorenç» que actualment tenim en curs de publicació.

El P. Solà nasqué a Moià el dia 21 de febrer de l'any 1873. Ingressà a l'Escola Pia en 1889 i vingué a la nostra ciutat l'any 1915, procedent de Cardenas (Cuba), on acabava d'exercir el rectorat del col·legi d'aquella ciutat.

El Centre Excursionista el nomenà Soci Honorari l'any 1930, i ara, recordant-lo amorosament, li dedica aquest número d'ARXIV. En pau descansi.

El Pare Joan Solà, arqueòleg

La nostra terra, que llargs anys de decadència i submissió han privat de posseir la cultura «normal» que per la raça dels habitants i per la història li corresponia, ha hagut de suplir aquella falla per un esforç dels seus fills que demostra llur condició excel·lent i fins on haurien pogut arribar de no haver hagut de lluitar sempre amb les més adverses circumstàncies històriques.

Ens fa pensar això el nom del P. Joan Solà, en mala hora desaparegut, que per instint associem al de tots els investigadors que quietament, modestament, però incansablement, han contribuït a forjar la Catalunya d'ara, molt més que el rudiment de cultura oficial que ens venia de ponent. El Pare Solà en mig de les tasques absorbents i feixugues que li imposava el compliment dels deures del seu Institut, sabé trobar hores per a furgar en el més antic passat de la terra que l'havia infantat i per a convertir-se en un excel·lent i desinteressat col·laborador de les institucions que començaven a aixecar, de runes seculares, l'edifici de la moderna cultura catalana: la Diputació de Barcelona regida per Prat de la Riba, la Mancomunitat, la Generalitat...

La seva afició sabé mantenir-la a través dels anys i sabé inculcar-la a molts dels innombrables infants que passaren pel seu guiatge en les Escoles Pies. La primera vegada que el vegérem i fèrem la seva coneixença (nosaltres seguíem aleshores els cursos universitaris sota el mestratge de Bosch Gimpera), fou en les golfes del Palau de la Generalitat que ocupà durant tants anys el Servei d'Investigacions Arqueològiques de l'Institut d'Estudis Catalans. No feia molt que l'Institut havia efectuat les importants excavacions de Can Missert, que donaren per resultat la descoberta de la més interessant de les necròpolis hallstàtiques que es coneixien a Catalunya i, el P. Solà, que s'havia apassionat per aquells treballs efectuats tan a prop de la seva estimada Terrassa, seguia pas a pas la neteja i reconstrucció de la terrissa i els comentaris que es suscitaven en el reduït nucli dels estudiosos que s'eixoplugaven en aquell laboratori, en parlar de la cronologia i de la importància històrica d'aquelles urnes milenàries que contenien les cendres de remots avantpassats nostres.

La darrera vegada que el vegérem, ja fa bastant de temps, fou en el recinte venerable de la basilica d'Egara, quan l'Institut procedia a la consolidació del mosaic visigòtic, que bons patricis terrassencs volien incorporar definitivament a aquell conjunt admirable, salvant-lo de l'acció destructora del temps. També aleshores el P. Solà seguia amb joia que li espurnejava

dels ulls els progressos de l'excavació, la descoberta de les restes de parets que ens parlen dels temps que successivament s'han alçat en aquell lloc consagrat múltiples vegades per l'Església.

En l'entremig veïem el P. Solà cada vegada que una descoberta arqueològica important arribava a les seves oïdes (més encara si era vallesana), cada vegada que en una de les seves excursions descobria alguna vellúria que s'apressava a comunicar nos amb tanta joia seva com nostra. De manera que per nosaltres el record del P. Solà va estretament lligat a aquests records de la ciència que li era tan cara.

Amb ell, Catalunya i especialment Terrassa han perdut un treballador infadigable i modest i per això més valuós, ja que no pretenia ésser un especialista sinó més aviat un col·laborador preciós dels especialistes. Aquesta modèstia si per un costat era simpàtica, ha privat al P. Solà d'una bibliografia nombrosa. Les dots que tenia per traslladar al paper els seus coneixements, les deixà ben demostrades, per exemple, en la seva interessantíssima monografia sobre Sant Salvador de les Espases, però moltes altres notícies que devia tenir aplegades, és probable que hagin restat inèdites. La darrera nota que tenim d'ell, encara inèdita però que veurà la llum ben aviat, és la que redactà per l'Anuari de l'Institut d'Estudis Catalans sobre les sepultures visigòtiques dels voltants de la muntanya de Sant Llorenç del Munt.

Descansi en pau el P. Solà. Molt l'enyorarem tots els que el coneguérem, sempre pensarem en ell en recórrer les terres assolellades del Vallès a la recerca de testimonis del nostre més antic passat.

JOSEP DE C. SERRA I RÁFOLS.

*Vice-Director del Servei d'Investigacions
Arqueològiques.*

El P. Solà, recercador històric

Conservo del P. Joan Solà, Sch. P., el record simpàtic del seu daler recercador, de la seva curiositat històrica, del seu afany d'investigació. Quan el veia a l'Arxiu de la Corona d'Aragó, buscant entre la vella documentació monàstica, allí guardada, les dades que li interessava recollir per a la seva monografia sobre el santuari de Sant Salvador de les Espases, em donava compte de l'entusiasme que posava en el seu treball i així mateix de l'amor que sentia per aquella ermita, de la qual havia estat el restaurador benemèrit.

Ell el vivia amb passió aquell aspecte de la història local i el sentia amb tanta més intensitat com més reduïda era l'àrea de la seva extensió. I en ell, es donava clara i palesa la manifestació d'aquest esperit de la nostra gent arrelat de ferm en la fondària d'un passat digne, que voldriem salvar en tot el que té d'estimable i reivindicar en tot el que ofereix de gloriós.

FERRAN VALLS I TABERNER.

*Director de l'Arxiu de la
Corona d'Aragó.*

El P. Joan Solà, naturalista

Era a darrers dies de desembre de 1920 que junament amb Mn. Faura i l'amic S. Vilaseca, presentàvem a la Institució Catalana d'Història Natural de Barcelona, el nou soci P. Joan Solà, Sch. P. al mateix temps que en J.J. Launderer de Tortosa, ambdós amants de la naturalesa. L'un escorcollador de la terra i l'altre escorcollador del firmament, que acabàvem de conèixer personalment feia poc i amb els qui ben aviat establirem forts lligams científics i amicals.

En Launder, mestre del Canonge Almera moria poc després i el Pare Solà, el plorem ara.

Més que una ressenya biogràfica, creiem més d'interès pels que tinguérem l'honor de tractar amb el P. Solà, relatar breument la seva tasca científica i més especialment com a naturalista, ben destacat en els camps de la geologia i de la botànica i que ha dedicat els seus darrers treballs a investigacions històriques per demés interessants de llocs ben coneguts per tots els excursionistes.

Ocupant-nos en 1921 en la recerca de restes de mamífers fòssils en la conca del Vallès, el nostre amic Jacint Elias ens proporcionava algunes restes que havia recollit junament amb el Pare Solà, que permeteren completar el treball que teníem entre mans, aconseguint que prenguéssim el nostre amic un interès extraordinari en aquestes exploracions, dedicant tot el temps lliure que permetien llurs ocupacions ministerials a cercar materials pels voltants de Terrassa i quasi cada dijous a primeres hores de la tarda venia al Museu del Seminari a mostrar les noves troballes i determinar llur naturalesa.

En vista de la varietat de materials recollits, férem algunes exploracions

acompanyats pels amics terrassencs, visitant repetides vegades Sant Miquel del Taudell, els voltants de la part baixa de Terrassa, arribant fins a Les Fonts i Rubí. El resultat d'aquestes exploracions ha estat publicat en diverses notes científiques, algunes fetes pel P. Solà i altres en col·laboració, i un treball que publicarem en els Arxius de l'Institut d'Estudis Catalans.

En ocasió d'una excursió a la trinxera del fèrocarril elèctric de Sabadell prop de Sant Quirze de Terrassa, on es troba el jaciment més ric del Vallès, vingueren acompanyar-nos en la recerca un bon aplec de terrassencs al front dels quals hi havia el P. Solà i l'amic J. Elias, trobant en aquesta data la tortuga nova que poc després anomenavem *Tertudo catalanica*.

Les principals troballes que realitzà, foren nombroses restes d'*Hipparion* així com de *Dinotherium*, ratadors, dervids, etc., recollits alguns exemplars al peu mateix del col·legi en la teuleria de Segués D. i C.^a: aquests darrers materials consistents en nombroses restes dentaris foren hàbilment i pacientment reconstruïts pel P. Solà, ajudat pel P. Carles, i motivaren una interessant nota publicada a Terrassa. La bondad del seu caràcter i el tracte falaguer donà lloc a una extensa amistat, entre la que es comptava la dels propietaris de l'Obac; les llargues sojornades en aquest paratge donaren motiu a que publicqués nombrosos temes històrico-naturals com foren *Notes sobre l'Obac* i *Formació geològica de l'Obac*, aquest darrer treball publicat per la Institució Catalana d'Història Natural. Les seves aficions no es reduïren al camp limitat de Terrassa sinó que buscà també a fora, especialment a Morella, on anys abans havia exercit el seu ministeri interessant-se molt per les troballes que de restes dentaris de grans rèptils havien tingut ocasió de fer altres PP. del Col·legi.

Moià, el seu poble nadiu, no havia també estat camp de les seves investigacions naturalístiques sinó fins històriques aplegant gran quantitat de materials que repetidament ens havia comunicat per llur determinació ja que a Morella també havíem tingut nosaltres ocasió d'excursionar feia anys en pla d'investigació científica. No mancaven tampoc d'interès les seves recerques en altres localitats catalanes i en especial pels jaciments secundaris de les serralades de Berga i Montsec, en les que intervingueren alguns dels seus deixebles.

Aquesta afició en les recerques geològiques durà alguns anys, però un major interès mostrà sempre envers la botànica, que fou objecte de la seva especial predilecció tant més quan de Terrassa han eixit els més importants conreadors d'aquesta branca de les ciències naturals com en Cadevall, Sallent, Ventalló, entre altres.

Una prova ben palesa són els nombrosos articles que de vulgarització científica publicà en diverses revistes excursionistes de Terrassa i quasi avantçant-se als nostres dies inicià importants recerques sobre foncs que s'han continuat aquests darrers anys acudint els investigadors més selectes del món científic i aquest any fins s'ha congregat a Barcelona la *Société Micologique de France*, establint-se poc després exposicions de bolets a l'Invernacle de Barcelona i ha culminat en la celebració d'actes similars a Girona i Olot.

La *Terfezia Cadevallii* Font Quer fou una de les troballes més importants fetes en aquesta ocasió; a més de la nombrosa llista de macromicets dels volts de Terrassa publicada en les planes dels Butlletí de la Institució Catalana d'Història Natural, féu altres comunicacions interessants en les sessions d'aquesta entitat, a la que assistia algunes vegades.

Hem de remarcar en tots aquests treballs la noble obra vulgaritzadora empresa pel P. Solà entre el jovent que es formava en les aules calasàncies comunicant l'escalf científic en el qual ell vivia.

En una de les nostres excursions als tallats de Sant Miquel del Taudell, ens mostrava el paratge, que en el torrent de les Olles de can Missert, havia descobert unes urnes cineràries del primer període de l'edat del Ferro a Terrassa i que foren després estudiades per l'Institut d'Estudis Catalans.

Els estudis de la naturalesa feren del Pare Solà un dels excursionistes més ardis, sempre disposat anar allà on fos necessari, dintre sempre de les prescripcions de la seva regla religiosa, de la que fou sempre fidel complidor, com ho palesa el fet que més d'una vegada constatarem de que mai sortia del Col·legi sense demanar l'autorització corresponent al Pare Superior, encara que la tingués implícita.

L'excursionisme haurà d'agrair sempre al Pare Solà una de les empreses més importants que realitzà en els darrers anys de la seva vida, com fou la reconstrucció de Sant Salvador de les Espases, així com la monografia històrica que publicà d'aquesta ermita recollint les més notables dades trobades en polsosos pergamins dels nostres arxius.

Poc abans de publicar aquest notable treball, tenint ja nombrós material gràfic que li proporcionaven tots els amics del Pare Solà i amants del Santuari, em féu indicació de fer una excursió pels voltants d'Olesa i La Puda ja que desitjava incloure unes notes geològiques que quasi es reduïren al tall geològic unes fotografies que no acreditarien pas l'autor i foren fetes en unes circumstàncies molt penoses.

Aquest treball històric és quasi bé el darrer que ens deixà el nostre amic

que encara continuà les seves excursions festives, però sense donar compte del resultat de les mateixes.

Havien passat deu anys ja des de les nostres primeres relacions, però deu anys de vida activíssima, dedicada al coneixement científic de la nostra terra, no sols pels voltants de Terrassa sinó també per altres indrets, tant més quan els deixebles que modelava en la seva tasca docent, li portaven les coses més interessants de les seves terres, que moltes vegades poguérem veure en les visites que li fèiem i que quasi sempre terminaven en casa de l'amic venerable Jacint Elías, on acabàvem les discussions sobre les coses observades.

Es d'esperar que la bona llavor plantada pel P. Solà en els variats camps de la seva activitat, tant en l'excursionisme com en les investigacions geològiques, botàniques, històriques, etc., donaran amb el temps una esplèndida florida que nimbarà de glòria la figura simpàtica del P. Solà del que servem tants grats records els qui tinguérem la sort de tractar-lo.

Per acabar donem una petita llista de les principals publicacions fetes pel P. Solà i agrupades per matèries.

GEOLOGIA:

Formació geològica de l'Obac. Treballs de la Institució Catalana d'Història Natural. Barcelona 1923. vol. VI. pàg. 265.

Hipparion gracile Kaup. Butlletí. Publicació mensual escolar (Particular) núm. 6, pàg. 9. Terrassa, 1922.

Jaciment al Vallès (prov. de Barcelona) de BULIMUS GERUNDENSIS associat a un MELANOPSIS (Comunicació verbal). Butlletí de la Institució Catalana d'Història Natural. vol. 23. pàg. 90. Barcelona, 1923.

Troballa de restes de HIPPARION. Butlletí de la Institució Catalana d'Història Natural. vol. 22. pàg. 91. Barcelona, 1922.

EL DINOTHERIUM GIGANTEUM Kaup a Terrassa en col·laboració amb Mn. Bataller. Butlletí de l'Institució Catalana d'Història Natural. pag. 108. Vol. 28. Barcelona, 1928.

BOTANICA:

El Fonoll. — Butlletí de la Secció Excursionista del Centre Social, núm. 16, La Tarongina. — Butlletí de la Secció Excursionista del Centre Social, núm. 18.

El Tripó. — Butlletí de la Secció Excursionista del Centre Social, núm. 20.

La Verbena. — Butlletí de la Secció Excursionista del Centre Social, núm. 22 - 1926.

Una cistàcia, - Arxiu del Centre Excursionista de Terrassa, núm. 41-1926
La Maduixera (*Fragaria vesca* L). Butlletí del Club Pirenenc de Terrassa, núm. 31 - 1928.

El Pericó.—Arxiu del Centre Excursionista de Terrassa, núm. 60 - 1929.

Alguns macromicets dels voltants de Terrassa (Prov. de Barcelona), Butlletí de la Institució Catalana d'Història Natural. vol. 25. pág. 31. Barcelona, 1935.

La *Fedia cornucopiae* Gartu (comunicació verbal). Butlletí de l'Institució Catalana d'Història Natural. vol. 22 pág. 97. Barcelona, 1922.

Una «Rabassola», extraordinària (comunicació verbal). Butlletí de la Institució Catalana d'Història Natural. vol. 25. pág. 125. Barcelona, 1925.

VARIA

Unes cineràries del primer període de l'Edat del Ferro a Terrassa, (Comunicació verbal). Butlletí de la Institució Catalana d'Història Natural. vol. 23. pág. 63. Barcelona, 1923.

Sant Salvador de les Espases. Terrassa, 1924.

Notes sobre l'Obac, amb motiu de la IV Diada de Germanor. Arxiu del Centre Excursionista de Terrassa, núm. 29. Terrassa, 1924.

Els dos castells de Moià. Vic.

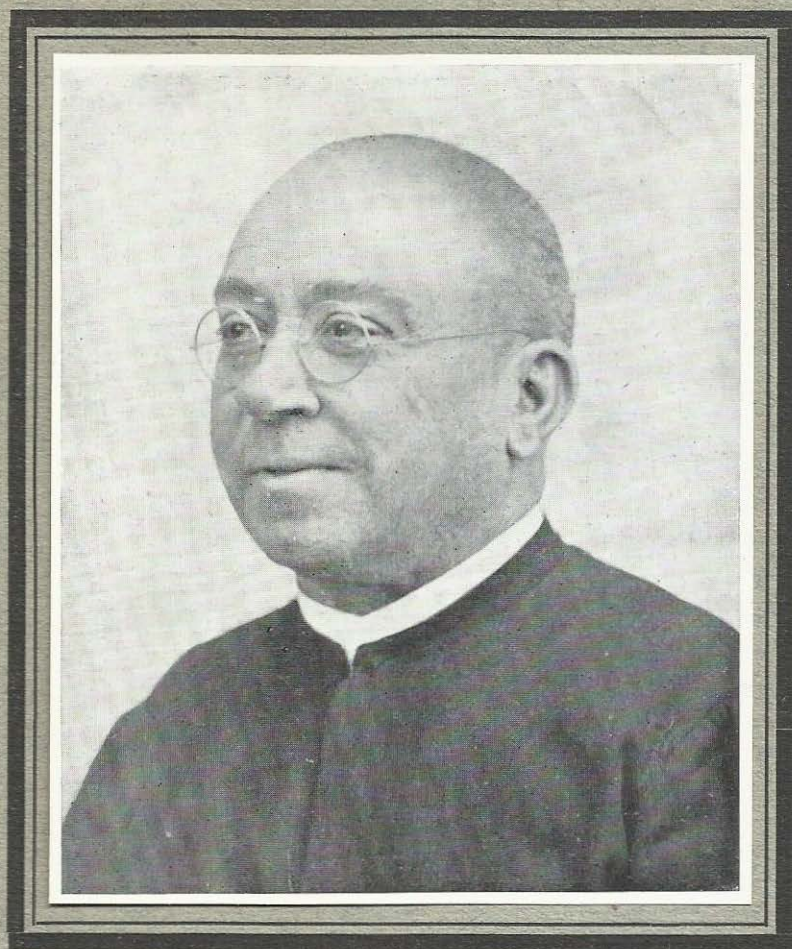
Història de Sant Salvador de les Espases. Terrassa, 1929.

R. BATALLER.

Professor del Seminari de Barcelona

El Pare Joan Solà, folklorista

Amb motiu de la mort del Rvnd. Pare Joan Solà, escolapi, es publicaren al seu dia, en diversos periòdics locals, bon nombre de necrològiques dedicades a la seva memòria, en les quals s'exalçaven les virtuts i mèrits, coincidint totes en recordar-lo, preferentment, com un exemplar sacerdot, un bon historiador, un excel·lent naturalista i un mestre en excursionisme. Bé està; tota vegada que en tots aquests aspectes havia excel·lit d'una manera notabilíssima, però, avui, amb motiu de dedicar-li ARXIU aquest número d'homenatge i accedint a la invitació del Centre Excursionista, de col·laborar-hi, siguim permès de presentar-lo sota una nova modalitat, la qual té una valor estimable, que ha passat desapercebuda de molts, malgrat traspuar en tots els

Joan Solà i Corominas, Sch. P.

1873 - 1935

seus escrits i publicacions, alhora que la posava encara més de manifest quan practicava l'excursionisme. Així ho vaig poder constatar en totes les excursions en les quals vaig tenir el goig d'acompanyar-lo.

Doncs bé; el Pare Solà —home senzill i d'una ingènua infantilitat— era també un *excel·lent folklorista*.

Algunes vegades he pensat que, com alguns dels primers excursionistes de la renaixença, el Pare Solà no es donava compte de que propagués el folklore el qual li brollava espontàniament del seu interior curull de fe, de tradicions i d'amor patri, sentiments que els portava arrelats a l'ànima per llei d'herència, puix que per alguna cosa el Pare Solà era fill del moianès, una de les poques comarques de Catalunya on es conserven encara avui, ben vius, els costums, les llegendes i les tradicions dels temps passats. (Sols posseint aquestes virtuts, és comprensible, als nostres temps, la restauració de l'ermita de Sant Salvador de les Espases, per ell i amb el seu únic esforç, portada a terme).

He dit suara que, en practicar l'excursionisme, era quan es posava més de manifest el seu sentit folklòric. En voleu alguns exemples? A la primera herba o flor boscana que trobàveu al pas, coneixedor com el qui més de la nostra flora, puix que era un excel·lent botànic, us explicava científicament la seva vida, però acte seguit, us contava les virtuts remeieres i miraculoses que el poble li atribuïa.

Al trobar, poso per cas, una perfumada mata de menta borda, us recordava la tradició i seguidament afegia:

Menta, menta, mentiràs
floriràs i no granaràs.

anatema que va llençar a aquesta planta la Verge Maria, pel fet d'haver indicat als soldats del Rei Herodes el camí per on fugiren cap a Egipte i, és per aquest motiu, acabava dient, el perquè quasi totes les flors d'aquesta planta avorten abans de granar.

Si us parlava del marduix, no sols en deia el modisme:

Ja et conec herbeta
que et dius marduix

sinó que al·ludia l'aforisme:

Del marduix
l'amor ne fuig

acabant per recitar-vos la corrandà:

Un petit brot de marduix
de les vostres mans voldria
sols per a pensar en vós.
tots els dies de ma vida.

Si de la flora passem a la zoologia popular, veurem que, així mateix, amb un sentit verament de folklorista, ens recorda com el poble fa parlar els ocells. Del pinçà, ens deia que quan cantava per l'octubre anunciava:

Quin fred farà!
Quin fred farà!

Les orenetes, que de bon matí desperten la mainada no parant de cantar, posades a la barana de l'eixida, en la que tenen penjat el niu, ens les fa parlar així:

Ja he anat i vingut de Vic
i tu encara t'estàs al llit
desvergonyat?
Ja m'he rentat, calçat i vestit
i la Pepa encara és al llit?

Del gaig, ocell de molta picardia a més de fer-li cantar:

Mira a baix!
Mira a baix!

com avís que li donava un company al veure un caçador que s'apropava i que, al sentir l'escopetada, fugia cridant:

Ja t'ho deia!
Ja t'ho deia!

ens conta, també, la tradició, semblant a la de la menta, quan volia descobrir la Sagrada Família en la seva fugida a Egipte:

Sota la garbera està!

però, la Mare de Déu girant-se li digué:

Gaig ets, gaig seràs
menjaràs molt i no engreixeràs.

i, afegia, per això a la persona prima i desnarida li diuen: «més seca que un gaig».

De mèdica popular recordem algunes dites de les moltes que li havíem sentit. Citem-ne unes quantes:

Alls crus i vinet pur
fan passar el port segur.

Aigua que corre
no porta verí.
Qui té sàlvia dins son hort
gran remei té molt aprop.

I exalçant la bonesa del pa moreno sobre el pa blanc deia:
El pa de fleca
el cor asseca.

I així podríem fer-nos interminables copiant i recordant tot el que el Pare Solà havia escrit o li havíem sentit contar en aquests aspectes.

De geografia i meteorologia popular en coneixia, també, totes les dites:

Terra de bruc
terra de poc suc.
De vent que entra per forat
Déu t'en guart.
Quan Sant Salvador porta capell
no et fiis d'ell.

Creiem que, amb ço transcrit, ja n'hi hauria prou per justificar aquest simpàtic aspecte que nosaltres trobem en la personalitat del Pare Solà, però, per si això no fos prou, seguint-lo a través de les llegendes i tradicions que ens descriu en els seus escrits i publicacions, constatarem la importància extraordinària que concedia a aquesta branca del folklore.

Quan a les llegendes, us les contava amb tanta estima que, malgrat ésser tals, us donaba la impressió de cosa certa. («La potada de Na Guilleuma»; «La fi del bandoler de Sant Salvador», etc., etc.). Pel que es refereix a les tradicions, les descrivia amb tanta emoció i senzillesa que hi endevinàveu aquella característica alenada de les coses reals i vertaderes. («El Pastoret de les Arenes», és un exemple; «La batalla de Sant Salvador», n'és un altre).

Per acabar, com altres han escrit, el Pare Solà era un exemplar sacerdot, un bon historiador, un excel·lent naturalista i un mestre en excursionisme. Però jo en ell hi trobo i em penso haver-ho demostrat, un *excel·lent folklorista* i, per sobre de tot, un esperit senzill, sense una gota de malícia. En una paraula: per mi tenia un cor d'infant i em penso que, amb aquest adjectiu, no desmereixo en res totes les virtuts i el saber del Pare Joan Solà, que nosaltres enyorem i que Déu el tingui al Cel.

MARIAN M. GALÍ.

L'obra del Pare Solà

El Centre Excursionista de Terrassa, amb la mort del Pare Joan Solà, Sch. P., més que el seu soci honorari, ha perdut el mestre i capdavanter d'una tasca cultural especialitzada en la investigació científica, que per dissort, es va esmoreint cada dia en els cercles del nostre excursionisme i l'ideal i espiritualitat de la qual fou el que guià i encoratjà als socis fundadors de la nostra primera entitat excursionista.

Per als que tinguérem la sort de col·laborar íntimament amb ell, en les seves recerques, estudis i excursions, la pèrdua de l'enyorat i plorat amic ens resulta irreparable. Les seves bellíssimes dots personals i el seu simpàtic tracte, l'havien convertit en l'amic de tots els enamorats i amants de les nostres muntanyes.

La nostra coneixença amb el P. Solà, fou en els bells paratges de l'Obac, durant un temps de vacances passades amb la família Faura i el trobarem cercant dades per un treball per a la Institució Catalana d'Història Natural, que titulà «Formació Geològica de l'Obac» i que més tard, ampliant els seus estudis per aquells encontorns, ens l'oferí en l'ARXIU en aquella documental «Nova toia de l'Obac», amb motiu de la celebració d'unes memorables Diades de Germanor, en les quals ell personalment contribuí, al llur més esclatant èxit.

Però les nostres relacions ja més arrelades amb el P. Solà, parteixen de l'octubre de l'any 1922, en començar a escorcollar la històrica ermita de Sant Salvador de les Espases. Quan venia, amb aquell seu somriure tan característic, a invitar-nos a una excursió a Sant Salvador, abans d'acabar de fer el prec, ja li havíem donat la conformitat i era amb goig que el diumenge, fes el temps que fes, l'acompanyàvem en la pujada a l'ermita, per tal de cercar dades, fotografies, plànols i dibuixos, que més tard serviren per la publicació de la monografia de «Sant Salvador de les Espases», alhora que portava a terme, amb una fèrria voluntat, la restauració de la casa i ermita, acoplant per aquesta feixuga tasca tots els elements i materials necessaris fins a fer reviure, amb tot llur esplendor, els tradicionals aplecs a Sant Salvador.

La restauració de l'antiga ermita de Sant Salvador de les Espases, fou obra exclusivament del P. Solà i nosaltres som testimonis de l'esforç que realitzà per salvar-la de la seva imminent ruïna; el nostre Centre Excursionista acollí amb fort interès aquesta obra de restauració.

A l'assabentar-se del projecte de trasllat a Olesa del retaule de Sant Salvador i d'abandonar totalment aquell ermitatge, a fi que això no esdevingués realitat, interessà a persones de bona voluntat d'Olesa i Vacarisses, perquè aportessin cabals, cedissin i pugessin dalt del turó, els pins i teules per a refer la coberta mig enrunada de la capella, mentre obria subscripcions en les entitats excursionistes, que afegides a les dels pobles de la rodalia, serviren per a reparar les teulades, la volta de la capella i els pisos del casal, etc., de manera que el dia 4 de juny de 1924, amb assistència de tots els veïns i devots de les masies i pobles contribuents, féu la inauguració solemne de la Capella.

Però pel P. Solà, no estava del tot enllestit l'afer de Sant Salvador i començà novament a interessar a fusters i manyans perquè restauressin els frissos del retaule i aportessin uns canalobres per l'altar; cercà uns benefactors que li cedissin una bomba per la cisterna i una campana, que es benéi en l'aplec terrassenc del 1926; i féu aportar a altres, objectes litúrgics, un harmonium, etc.

Interessà a uns devots del Sant, que costegessin l'estampació de la seva Història de Sant Salvador, esmerçant el producte de la venda del llibre, en l'arranjament total del Casal i del Castell, fins a deixar ben confortables el menjador, cuina i habitacions amb finestres noves, mobiliari, etc. Així tot llest, adobats els camins i eixamplada la placeta de l'ermita, aquest magnífic balcó del Llobregat, esdevenia el lloc preferent on el P. Solà, pujava quasi totes les festes a passar-hi les estones que li deixaven lliures, les obligacions del seu magisteri.

Més aquesta gran passió que sentia per la històrica ermita olesana, no li privà de divulgar, tot sovint, els seus profunds coneixements en articles de caràcter geològic, paleontològic i de flora; recordem els populars sobre el *Fericó*, la *Miosotis*, la *Cistàcia*, el *Fonoll*, el *Tripó*, la *Verbena*, la *Tarongina* i la *Maduixera*; i aquell estudi d'«Alguns macromicets dels volts de Terrassa» fruit de les seves aficions a la recerca dels primers reigs i rovellons, qual estudi el popularitzà tant entre els caçadors i boletaires.

Però en un dels aspectes que més sentirem la desaparició del P. Solà, serà sens dubte en el d'investigador històric i escorcollador d'arxius.

La pacientíssima tasca de desxifrar i traduir pergamins, furgant en innumbrables cases de pagès i consultant especialment l'Arxiu de la Corona d'Aragó, queda ben documentada en el detallat estudi històric-arqueològic del Cenobi de Sant Llorenç del Munt, junt amb interessants treballs sobre flora,

fauna, hidrologia, etc., en la monografia, d'imminent aparició, de la nostra muntanya, que el nostre Centre procedeix a editar.

Al seu caràcter voluntariós i perseverant, es deu principalment la descoberta de les sepultures bàrbares i la magnífica sivella visigòtica de prop de Coll d'Eres; la troballa de ceràmica eneolítica en la Cova Simanya i aquell collaret de *petuncles* recollit, per ell personalment, en una de les cistes de les estribacions de la Serrallonga.

Darrerament deixà acabades les quartilles per a una monografia de Sant Pere Sacama; les últimes excursions realitzades amb ell foren per aixecar els plànols, fer dibuixos i prendre fotografies i perfils geològics per a il·lustrar aquest pòstum treball seu dedicat a la família Puigjaner. Quan ja malalt, el vàrem visitar a la clínica de Barcelona, en el dia del seu trasllat a Moià —on havia de morir— encara ens parlava amb vehemència de millorar algunes fotografies que posseïa, per la publicació de l'obra històrico-monogràfica de Sant Pere Sacama, i en la darrera visita realitzada amb els companys de Junta del Centre, en el seu llit de mort del col·legi de Moià, amb veu extenuada i commoguda ens recomanava novament, la publicació de l'obra de Sant Pere Sacama, la qual hem de desitjar de tot cor que sigui editada, en homenatge a la seva memòria.

PAU GORINA

Al Mestre

En el Col·legi de Moià i després de cruel malaltia, morí el dia 7 de juny passat l'il·lustre fill de l'Orde Calasància, el forjador de caràcters, el pedagog hàbil i infadigable, el geòleg i naturalista preeminent P. Joan Solà.

La seva mort deixa una estela de dolor, de sincera pesantor, no sols entre els seus germans de religió i les seves innombrables amistats, sinó molt particularment entre l'estol immens dels seus deixebles; de tota aquesta generació d'homes ja madurs avui i que en altre temps foren matèria plàstica i no cristal·litzada sobre la que l'habilíssim educador de ciutadans sabé plasmar les exquisitats del seu geni pedagògic.

Els que tenim la sort d'anomenar-nos deixebles seus podem, com ningú, donar fe de la seva bondat, del seu talent, del seu caràcter íntegre, de la seva rara habilitat educativa, que, encarnada en la màxima horaciana de «instruir delectant» sabia fer amable l'assistència a l'aula, infonent als deixebles, sens

excepció, el màxim respecte, la més estricta disciplina escolar, amb el més encès i sincer afecte.

I això que en la nostra edat infantivola era tan sols un sentiment indefinit, inconscient i nebulós, com propi de la irreflexibilitat juvenívola, s'ha anat perfilant i engrandint en el transcurs dels anys, fins a formar en el fons de les nostres consciències la convicció lleial definitiva; el reconeixement perenne i justicier que ens obliga a guardar eterna gratitud a qui, pel seu amor a la infància, per la seva vocació pedagògica, sabé arrencar part del seu ésser psíquic i dosificant-lo, infiltrar-lo en el més íntim del nostre ésser, per tal que aquest empelt de ciència, de fe, de virtut i d'honradesa, fructifiqués en les lluites de la vida, formant de tots i cada un de nosaltres feryorosos creients, honrats cavallers i membres útils a la Societat, com correspon a l'edució integral derivada de tan perfecte arquetipus.

L'activitat pedagògica del P. Solà, el seu afany educatiu no es limitava a dintre l'aula. Durant els seus anys de permanència en el col·legi de Morella puc acreditar, parodiant al personatge bèl·lic, que el seu descans era el lluitar, ja que, després d'una cansada jornada de classe, les hores lliures les destinava a continuar la seva tasca educativa, reunint-nos, acabades les classes, a bon nombre dels seus deixebles i ens feia acompanyar-lo pels voltants de Morella, aprofitant aquest agradable passeig per a iniciar-nos en l'estudi de la llengua francesa.

I arriben les vacances. El seu dinamisme li privava de lliurar-se a un bon i merescut repòs. Les muntanyes de Terrassa durant la seva llarga estada en aquesta industrial ciutat, són muts testimonis del seu amor a la naturalesa; de la seva ciència geològica; dels seus estudis en la flora i en la fauna; del seu insaciable afany per despullar el misteri en que estan envoltats els costums i la civilització de les generacions pretèrites.

El gabinet de Física i Història Natural dels col·legis de Morella i de Terrassa, amb les seves extenses i variades col·leccions de fòssils, seran sempre un memorial irrecusable de la pacient tasca investigadora i de l'amor a les ciències prehistòriques del P. Solà.

I pel que a Terrassa es refereix, testimoni de les seves investigacions naturalistes n'és l'il·lustre geòleg En Domènec Palet i Barba, company inseparable del P. Solà en les seves incursions científiques per les muntanyes de Catalunya.

Però hi ha un altre aspecte altament simpàtic en la vida del P. Solà: és la difícil facilitat amb que sabia emmotllar-se, identificar-se amb l'ambient,

els costums, les tradicions i la idiosincràcia especial dels distints llocs de la seva residència. Per això el seu pas per les moltes ciutats del seu apostolat docent no ha deixat el record passatger d'un altre errant; sinó que, en la seva constel·lació local, ha quedat emmarcat com estrella fixa de primera magnitud. D'aquí que el P. Solà a Terrassa sigui un terrassenc més i a Morella, per no esmentar altres ciutats, un morellà i morellà de cor.

Pel que a Morella pertoca, puc afirmar que era tal la seva identificació amb el sentiment morellà, que tota manifestació religiosa o patriòtica d'aquesta ciutat la considerava com pròpia. Així ho posava en evidència a l'assistir assiduament a les solemnisssimes Festes Sexenals que Morella dedica a la seva excelsa patrona la Verge de Vallivana i amb tanta fervorositat, amb tan fons sentiment es sumava a aquesta manifestació, cim de la religiositat i patriotisme morellà, que els seus propis connaturals es sentien admirats i estimulats amb el seu exemple.

Com reafirmació eloqüentíssima d'això no vull deixar en silenci, abans de tancar aquestes notes necrològiques, tant per l'acte que expressa en si mateix, com per haver estat aquesta l'última ocasió que vaig tenir el plaer de compartir amb el meu plorat mestre, un fet que quasi podem qualificar d'heroic.

A l'agost de l'any passat i amb ocasió de les Festes de Morella, es traslladà a aquesta ciutat des del santuari habitual, la venerable imatge de la Verge de Vallivana. Aquest trajecte de 24 quilòmetres per costeruda carretera la fan els romeus a peu i sota un sol canicular. Vaig tenir l'honor de formar part d'aquesta romeria i, quina no va ésser la meua sorpresa, quan al posar-se en marxa el seu seguici, poguí veure entre les seves files la venerable silueta del P. Solà. Vaig anar a abraçar-lo amb la triple emoció de deixeble agraït, de morellà reconegut al tribut personal que feia ofrena als nostres costums i d'admiració per l'ostentació de resistència física que això suposava a la seva edat. Vaig tractar de convence'l de que tenia d'anar amb un carruatge. No hi hagué manera. Amb alegria infantil, va anar devorant tan llarg recorregut, servint-li de contrapès a la càrrega dels seus anys i de les seves xacres, la seva ferma voluntat i el seu fervor religiós. Quan ja prop de Morella, un intempestiu xàfec ens deixà mullats fins als ossos, poguí veure'l amb aquella rialleta als llavis, acceptant resignadament aquella jogarrina dels elements atmosfèrics i, sense que ni per un instant decaigués el seu ànim, seguí amb pas ferm, fins deixar a lloc la venerada imatge, sota les voltes de l'artística arxiprestal morellana.

¿Presumia en aquell moment el P. Solà la seva propera fi i volgué, en un magnífic esforç, fer ofrena a la Verge del postrer homenatge de les seves exhaurides forces?

Descansi en pau l'exemplar sacerdot; el benemèrit escolapi; l'educador infadigable, a qui ploraran sempre amb llàgrimes de gratitud els seus innumbrables deixebles.

JOSEP MARTÍ.
Ex-deixeble.

Crònica

EI XXV Aniversari.— Amb tota solemnitat van descabdellant-se els diferents actes organitzats per a commemorar les Noces d'Argent del nostre Centre Excursionista, entre els quals cal esmentar el descobriment d'una placa dedicada als socis fundadors, artística obra de forja, executada pel membre del C. Directiu, en Rossend Graner; un notable concert pel cor «Joventut Terrassenca», l'obertura d'una exposició de fotografies de Terrassa retrospectiva, d'en Baltasar Ragón; un enfilat de parlaments; un dinar de germanor i l'obertura d'una tanda de conferències.

El senyor En Josep Puig i Cadafalch, el dia 15 de novembre va parlar sobre: «Les darreres investigacions sobre les Esglésies Visigòtiques de Terrassa» i el senyor En Francesc Carreres i Candi, el dia 22 va dissertar sobre: «Terrassa, antiquíssim far, pot ésser nom ibèric». També el dia 29 presentà un sessió extraordinària de cinema amateur, la Secció de C. A. del C. E. de C.

De tots aquests actes que esmentem tan superficialment i dels que seguint el pla fixat es van a desenvolupar amb motiu del XXV Aniversari, en parlarem com cal, en una propera edició.

Biblioteca.— Ultra els butlletins i revistes que periòdicament es reben al Centre, han ingressat a la nostra Biblioteca els següents volums:

«Resum de les observacions metereològiques de l'any 1934», tramesos per l'Acadèmia de Ciències i Arts de Barcelona. «Tectònica de la Vall de Varcissos» i «Probable emplazamiento de la antigua ciudad de Rubricata», estudi toponímic, originals del nostre distingit col·laborador, senyor Jacint Elias.

«Memòries de l'Acadèmia de Ciències i Arts de Barcelona», volum XXV, números del 2 al 7.

La Junta del Museu de Ciències Naturals de Barcelona, ha fet ofrena a la nostra Biblioteca dels 74 volums següents:

«Estudios sobre la flora y la vegetación del macizo de Magina».

«Fauna Malacològica Terrestre de agua dulce de Cataluña».

«Contributo Alla Conoscenza della Biologia Dei Rhopaloceri Iberici».

«La Flore du Tibidabo, Fungi Catalaunici, Fungi Iberici», documents per l'estudi de la variació dels Lepidòpters Catalans.

«Adición a la Contribución al conocimiento de las Especies Españolas de «Halictus», «Contribución a la Fauna Dipterologiquies de l'Espagne, notes sur les «Espiridi», europeens et liste de ceux de la catalogne», «Nova raça del Parnasius apollo Linn. (Bép. Rhop)», «Una nova cicindela Ibérica», «Els Rafidiòpters del Museu de Ciències Naturals de Barcelona», «Insectes del Marroc», «Notes sobre la familia dels Osmilidos», «Contribució a la Malacologia del Regne de València», «Contribución al estudio de la fauna Malacologica de las Posesiones Españolas del golfo de Guinea», «Malacologia de les Illes Pitiuses», «Catàleg dels Pupillidae S. L.», «Alguns Mol·luscos de Ceylón», «Índia i Indoxina».

Dades per la Minerologia de Catalunya: «Estudios de algunos minerales de Espùgas de Froncolí (Tarragona)», «Minerals de Bellmunt.»

«Antigües platges marines Fossilíferes de la costa Catalana».

«Contribució a l'estudi dels terrenys triàsics de la província de Tarragona», «Mamíferos del Yacimiento solutrense de San Julián de Ramis», «Mon-surations de Civelles (Angulas) du Llobregat», «Sobre algunos Microtinae de Cataluña», «Dades per un Catàleg dels Mamífers de Cataluña», «Les Serps de Cataluña», «Notas Petrográficas», «Contribución al estudio de los silicatos naturales Españoles», «Notas Petrográficas», «La Zona metamórfica de contacto del cap Gros (Palamós)», «Sobre una importante rioliticia entre el Coll de Pendís y el rio de Greixa vertiente Sur de la Sierra del Calí», «Notas Petrográficas», «Estudi sobre la Macologia de les Valls Pirenenques», «Consideraciones sobre los medios y fines de la investigación Zoogeográfica», «Catálogo de la colección de rocas del Parque de Barcelona», «Contribució al coneixement de la flora Catalana Occidental», «Algunos hongos del Herbario del Museo de Ciencias Naturals de Barcelona», «Excursió botànica a Alcaraz y Riópar», «Estudis sobre Morfologia i Nomenclatura de les sideritis», «Datos para el eonocimiento de la Flora de Burgos», «Instruccions per a la recollició de Moluscs terrestres i d'aigua dolça». (Continuarà).

Moltes gràcies als generosos donadors.

El Refugi de la Vall Ferrera.—El passat dia 22 de setembre, va inaugurar-se el «Refugi lliure de la Vall Ferrera», primer casal muntanyec bastit pel novell «Comitè Català de Refugis», del qual organisme n'és membre dirigent el Centre.

Com es sap, la construcció d'aquest Refugi, ha estat feta sota la direcció del nostre consoci, l'arquitecte N'Ignasi Escuder.

A l'acte inaugural, la nostra entitat va trametre-hi una representació, formada per diversos consocis.

Museu.—Han ingressat en les vitrines corresponents, uns fòssils cedits pels consocis en J. Datzira, J. Belil i J. Oliver. Diferents Coleòpters per P. Camí, així com també varis Lepidòpters per J. Galí i J. M.ª Fargas.

Regraciament.—Donem les gràcies al patrici N'Eduard Toda, per les facilitats que va donar-nos per a entrar al monestir de Poblet, en l'excursió que s'efectuà a aquell Cenobi, en commemoració del centenari de la seva destrucció.

D'unes sessions de Cinema.—Per tal de complaure la petició que l'Ajuntament de Castellterçol i els PP. Escolapis de Moià, respectivament, adreçaren al Centre, el dia 24 d'octubre passat, foren projectades a cadascuna d'aquestes viles, amb la deguda sonorització, les pel·lícules «Un campament a Sant Maurici» i «Folklore», del consoci N'Agustí Fabra, ex-secretari del Centre. Motivaren aquestes sol·licituds el fet de figurar entre les bobines del darrer film, unes danses impressionades a Moià i a Castellterçol.

Aquestes sessions que resultaren un èxit de públic, foren donades en nom del Centre, el qual va ésser representat pel president en Josep M.ª Arola i pels consocis J. Cadafalch, P. Gorina, J. Capella, S. Cardellach, demés dels germans Fabra, tots els quals foren cordialment atesos a ambdós llocs.

El Calendari Excursionista per a 1936.—Aquest Calendari setmanal gràfic, editat cada any amb més cura pel C. E. de Catalunya, podran adquirir-lo a la nostra entitat amb un descompte considerable, tots els que el sol·licitin l'abans possible.

El Ràdio-Butlletí.—Assabentem a llurs oients, que la seva radiació és a tres quarts de nou en lloc d'un quart de deu, tots els divendres.

Secció d'Esports de Neu i d'Alta Muntanya.—Aquesta Secció treballa per tal d'establir com de costum en les altres temporades, un servei d'autocars, d'ací a Ribes i retorn, per a facilitar les pràctiques d'esquí a Núria i La Molina.

Enquadernació d'ARXIU.—Els senyors socis que vulguin enquadernar els números d'ARXIU, poden portar los a la nostra Secretaria.

Excursions Oficials

MES DE DESEMBRE

- Dia 1.—Excursió a *Sant Llorenç del Munt*, (*Font del Saüc, La Mola i Can Robert*).
- Dia 7.—Visita IV al *Saló de l'esquí*. Organitzada per la Secció d'E. de N. i d'A. M.
- Dia 8.—A la *Font de les Canterelles*. Vocal, Pau Julià.
- Dia 15.—Al *Monestir de Sant Cugat*. Detalls a Secretaria.
- Dia 22.—Exploració de l'*Avenç de Castell Sopera*. Organitzada per la Secció d'E. de N. i d'A. M. Vocal, I. Escudé.
- Dies 25 i 26.—A *Núria, Font Romeu i Soldeu*. Amb esquís.
- Dia 29.—A la *Font dels Anglesos i Ullastrell*. Organitzada per la Secció de C. N. Vocal, Ramon Morral.

MES DE GENER

- Dia 1.—A la *Font de la Portella, Canal de Mura, fonts de La Pola i Cantarelles*. Vocal, Josep Navarro.
- Dia 5.—A les *Agulles del Montserrat*. Organitzada per Secció d'E. de N. i d'A. M.
- Dia 12.—Pràctiques d'esquí a *La Molina* Secció d'E. de N. i d'A. M.
- Dia 19.—Visita a l'*Aquàrium i Parc de la Ciutadella*. Organitzada per la Secció de C. N.
- Dia 26.—Pràctiques d'esquí a *La Molina*. Secció d'E. de N. i d'A. M.
- Dia 26.—Visita a la col·lecció Lepidopterològica del consoci de la Secció de C. N. en Joan Galí i Guix.

INDEX DEL VOLUM

1934 - 1935

ARTICLES DE REDACCIÓ

Editorials:

D'excursionisme, pàg. 1.—Les excursions imprevistes, 17.—El nostre «Ràdio-Butletí», 37.—El V Saló Local de Fotografia, 53.—El camping, 69.—Distinció merescuda, 91.—Viu és el record, 107.—L'excursionisme i la literatura, 125.—El VI Saló Terrassenc de Fotografia, 157.—Poblet, 177.—Joan Solà, Sch. P., 197.—

ANUNCIAT D'EXCURSIONS I CONFERÈNCIES

Pàgines: 14, 36, 52, 68, 90, 106, 124, 139, 156, 175, 196, 216.

CRÓNICA NECROLÒGICA

Joan Solà, Sch. P. pàg. 159.

CRÓNICA DEL CENTRE I NOTES

Pàgines: 11, 30, 47, 64, 87, 102, 121, 135, 151, 170, 194, 213.

AURELL, MANUEL

Una ascensió al Biciberri sud i al Còmolò Forno, 146.

BALLBÉ, JOAN

Impressions anecdòtiques d'un campament de vacances, 129.

BALLIMAN

Alta Muntanya, 60.

BATALLER, R.

El P. Joan Solà, naturalista, 200.

BLANXART, DANIEL

A la memòria d'Eugeni Ferrer, 109.

BORRÁS, JOAN

El pic central del Tumeneia, 147.

CABEZA, RAMON

L'afecció a la muntanya, 145.

CARDÚS, S.

En recordança, 112.

DUCH, JOAN

Capvespre a la Devessa de Girona, 58.—Chamonix-Mont Blanc, 97.—Cami de Mallorca, 164.

ELÍAS, JACINT

Antiguitat de l'home, 39.—Resum dels resultats de les observacions que he fet a la serralada central del Vallès, 93.—Faixes de separació entre dipòsits de dues èpoques, 160.

ESPAÑOL I COLL, FRANCESC

Contribució al coneixement dels coleòpters cavernícoles del massís de Sant Llorenç del Munt, 54 i 70.

FABRA I BOFILL, A.

Memòria del XXIV curs, 1933-34, 75.—Un gran alpinista, 165.—
Memòria del XXV curs, 1934-35, 181.

FONT I QUER, P.

El doctor Angel Sallent com a botànic, 117.

GALÍ, MARIÁN

Visió del que fou la Imatgeria Popular a Catalunya, 2 i 19.—El Pare Joan Solà, folklorista, 204.

GORINA, PAU

L'obra del Pare Solà, 208.

GRANER, ROSSEND

Impressió muntanyenca, 63.

GRIERA, A.

Angel Sallent, filòleg, 115.

MARTÍ, JOSEP

Al Mestre, 210.

- PONS, IU
El ferèstec, 44.
- PUJOL I ALGUERÓ, F.
Qüestionari per al nostrè excursionisme, 141.
- QUINTANA, A.
Una travessia de Sant Llorenç del Munt al Montserrat, 149.
- R. DE LA GALERA
La Diada dels Reis Màgics, 8 i 19.—El Retaule de Sant Valentí de l'Església de Sant Pere, 62.—La processó del dijous Sant a Terrassa, 127.—Un decret sobre les coves, 167 i 192.
- SANTAMARIA, JOAN
Adéu, company!, 47.
- SERRA I RAFOLS, J. DE C.
El Pare Joan Solà, arqueòleg, 198.
- SOLÀ, SCH. P.
Religiosum ornat quidem scientia et virtus coronat, 119.
- SUANA, ISIDRE
L'excursionisme esport, 7.—Biciberri Septentrional (fragment d'una ressenya), 25.
- TRENKER, LLUÍS
Els deu manaments de l'excursionista, 98.
- VALLS I TABERNER, F.
El P. Solà, recercador històric, 199.
- VENTALLÓ DOMÈNEC
Eugeni Ferrer, entomòleg, 110.

GRAVATS

- Pàgina 10.—Estampa catalana gravada a l'aram per Fra Francesc Domènec, l'any 1488. (Arxiu de la Biblioteca Nacional, Madrid).—Dos aspectes del nostre saló d'actes durant l'Exposició d'Imatgeria popular, del senyor M. Galí; clixès, Manuel Astals.
- » 4.—Sant Cristòfol, gravat l'any 1423.
- » 5.—Estampa valenciana, gravada l'any 1498.

- Pàgina 20.—Facsimil reduït de l'auca commemorant les festes que es feren l'any 1802 a Barcelona, amb motiu de la visita dels reis Carles IV i Maria Lluïsa. Editada per en Joan Francesc i Piferrer.
- » 26.—Biciberri Nord, des de l'estany de Mar.—Tuc superior de Tumeneia, des de les vesants de l'estany de Mar; clixè, Antoni Miralda.
- » 60.—Des de Queral; clixè, Miquel Astals.—Juny; clixè, Joan Pineda.—Port de Barcelona; clixè, Josep Roig.
- » 78.—Alps suïssos: Massiu de la Jungfrau (4.166 m).—Gelera del Rhône (Alps suïssos); clixès, Domènec Segués.—El nostre XXIII Campament social instal·lat a l'estany Negre de la Serra del Montarto; clixè, Pere Puig.—Des de l'estany Negre; clixè, Andreu Palau.
- » 96.—Fotografia obtinguda l'any 1920, amb motiu de l'exploració de l'avenc de la Serra del Gall, en la qual hi figuren els senyors Armengol i Rigol, nomenats Socis Honoraris; clixè, J. Reig.—De l'excursió a Núria i a Ull de Ter, l'any 1918. Com en el gravat anterior, hi figuren els dos Socis Honoraris nomenats darrerament; clixè, V. Galitzia.
- » 112.—Eugeni Ferrer i Dalmau, 1871 — 1934.
- » 116.—Angel Sallent i Gotés, 1859 — 1934.
- » 132.—Els Collarens i el Còmolos Pales, (3.007 m.), des de l'estany de les monges; clixè, Pere Puig.—Les agulles de Travessany, des de l'estany Negre; clixè, Manuel Aurell.
- » 148.—F. Pujol i Algueró, vist per Masgoumiery.—El Biciberri Sud i el Còmol Forno, des de l'estany Negre; clixès, Xavier Arola.
- » 166.—Estiu; Primavera; Pasturatges; clixès, Josep Llenes.—Gelera del Mont-Perdut; clixè, Antoni Miralda.—Plana Vallessana; clixè, Joaquim Cardús.—Vores del Llobregat; clixè, Miquel Llobet.—Punta Arlé; clixè, Francesc Aliquer.—Escullera; clixè, Alfons Ribas.—Tedy; clixè, Josep Prat.—Gavines; clixè, Joan Orriols.
- » 186.—Poblet: Detall del claustre major, clixè Jacint Badiella.—Poblet: Pati del claustre, amb el Templet del Lavabo; clixè, Amadeu Fabra.—Poblet: Escala del Palau Reial.—Poblet: Nau del claustre Major; clixès, Jaume Altamira.
- » 208.—Joan Solà i Corominas, Sch. P. 1873 — 1935.

Articles d'alumini,
d'esport i propis
per a excursions.
Claus TRICOUNIS

P. Père

Unió, 32 : Tel. 1399

Vidres de totes classes
PREUS ECONOMICS

CASA

Sant Pau, 5

CÓ

En les vostres excursions no deu
mancar-hi el fogó «CAMPING»

VISITEU LA JARDINERIA

Casa Martínez

Conservació de Jardins.
Rams i Corones

Vall, 27

Teléf. 1153

**PELLETERIA
OLIVERAS**

*Extens assortit en totes classes de Pells
fines i corrents. - Preus limitats per ésser
de fabricació pròpia. - En moneders
per senyoreta fem el 10 % descompte
mentonant aquest anunci.*

JAUME JOVER, 8

Línies regulars de viatgers

Confortables auto-cars per a
excursions, turisme i esport

INFORMES:

H. Quintana

FRANCESC MACIÀ, 45

SOCI!!

Tens companys?

Tens amics?

proposa'ls per associar-los a la nostra Entitat

Excursions i visites col·lectives

Alpinisme - Esports d'hivern

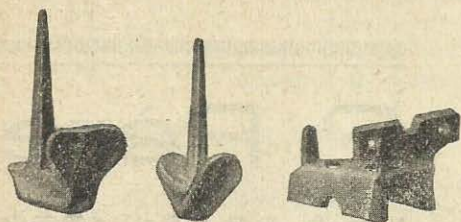
Camping - Atletisme

Conferències i Curssets - Exposicions

Biblioteca: Prestació de llibres i mapes

Sessions de Projectacions, etc.

CONSTRUCCIÓ DE CLAUS de totes classes i ARTICLES DE FERRETERIA

Ramon Morral

Especialitat en tota classe de
Tatxes per a Calçats d'excursió

Mas Adei, 21,

Taller, Mina, 60

TERRASSA

Fàbrica de Teules mecàniques

Segués, Donadeu i C.^a

TERRES CUITES PER FAÇANES
JARDINS - ARTICLES SANITARIS

Despatx: Font-vella, 1 - Telèfon 2111

Casa Martorell

Perfumeria nacional i estrangera

Plateria

Bisuteria

Paraigües

Ombrel·les

Objectes propis per a regal

Font-vella, 59

TERRASSA

AUTO - ELECTRICITAT

Ràdio - Fonògrafs

ISIDRE ARMENGOL

FOTOGRAFIA

Secció de Revelatge

i proves

Servei ràpid i acurat

Despatx:

R. Fermí Galán, 9

Telèfon 2054

Taller:

C. Irineu, 51

Telef. 1542

CASA CUNI

CONFITERIA

RUTLLA 52 : TERRASSA : TELEFON 1717

PROGRAMA OFICIAL

GENER-FEBRER

Dia 3 de gener
A les deu de la vetlla

Conferència a càrrec de

Pau Vila i Dinarès,

eminent geògraf, President de la Societat Catalana de Geografia (Filial de l'Institut d'Estudis Catalans,) el qual parlarà del tema:

L'Excursionisme i la Geografia

Dia 10 de gener
A les deu de la vetlla

Conferència a càrrec del

Dr. Marian Faura i Sans,

eminent geòleg, membre de l'Institució Catalana d'Història Natural (Filial de l'Institut d'Estudis Catalans,) versant sobre el tema:

Les Ciències Naturals en llur progrés han influït sobre la consolidació de la personalitat integral de Catalunya

Dia 17 de gener
A les deu de la vetlla

Conferència a càrrec del

Dr. Pere Bosch i Gimpera,

il·lustre catedràtic, Director del Museu d'Arqueologia de Catalunya, qui disertarà el tema:

Empúries

Dia 19 de gener
Al matí

Excursió·visita a l'Aquàrium de Barcelona

Dia 24 de gener
A les deu de la vetlla

Obertura de l'exposició de fotografies de les Esglésies visigòtiques de Terrassa, a càrrec de la

Secció de Fotografia.

Conferència a càrrec de

Gonçal de Raparaz, fill,

meritíssim geògraf i publicista, qui versarà sobre el tema:

Castells i rius de Catalunya

Dia 31 de gener

A les deu de la vetlla

Conferència a càrrec de

Agustí Duran i Sanpere,

eminent arqueòleg, Director de l'Arxiu Històric de Barcelona, qui tractarà sobre el tema:

La tècnica de la Història de l'Art

Dia 2 de febrer

Al matí

Excursió-visita al Palau de Pedralbes

Dia 7 de febrer

A les deu de la vetlla

Sessió de Cinema Amateur

a càrrec de la Secció de Cinema dels Amics de les Arts de la nostra ciutat.

Dia 14 de febrer

A les deu de la vetlla

Conferència a càrrec de

Ramon Miquel i Planas,

eminent bibliòfil i folklorista, membre de l'Acadèmia de Bones Lletres, que versarà el tema:

El Folklore i el Llibre

Dia 21 de febrer

A les deu de la vetlla

Conferència a càrrec de

Eduard Vidal i Riba,

il·lustre excursionista i advocat, parlant sobre el tema:

Història de l'Excursionisme

Notes

L'Exposició de fotografies podrà visitar-se
tots els dimarts i divendres de 9 a 12 de la
vetlla.

Per a l'inscripció de les excursions, avisar
a la Secretaria, per tot el divendres ante-
rior a l'excursió.

Articles d'alumini,
d'esport i propis
per a excursions.
Claus TRICOUNIS

P. Père

Unió, 32 : Tel. 1399

Vidres d'e totes classes
PREUS ECONOMICS

CASA

Sant Pau, 5

CÓ

En les vostres excursions no deu
mancar-hi el fogó «CAMPING»

VISITEU LA JARDINERIA

Casa Martínez

Conservació de Jardins
Rams i Corones

Vall, 27

Teléf. 1153

**PELLETERIA
OLIVERAS**

*Extens assortit en totes classes de Pells
fines i corrents. - Preus limitats per ésser
de fabricació pròpia. - En moneders
per senyoreta fem el 10 % descompte
mentonant aquest anunci.*

JAUME JOVER, 8

Línies regulars de viatgers

Confortables auto-cars per a
excursions, turisme i esport

INFORMES:

H. Quintana

FRANCESC MACIÀ, 45

SOCI!!

Tens companys?

Tens amics?

proposa'ls per associar-los a la nostra Entitat

Excursions i visites col·lectives

Alpinisme - Esports d'hivern

Camping - Atletisme

Conferències i Curssets - Exposicions

Biblioteca: Prestació de llibres i mapes

Sessions de Projectacions, etc.

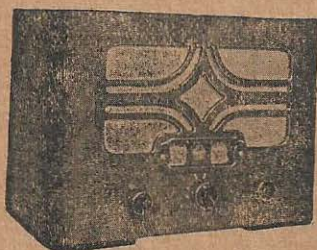
Hotel PLA

PREUS REDUITS
GARATGE

Les Escaldes
(Andorra)

Completament modernitzat :: Aigua
corrent, calenta i freda :: Cambres de
bany :: Cuina de primer ordre :: Es-
plèndida situació :: Banyes sulfurosos.

Propietaria: **Vda. PLA**

Representant oficial:
PHILIPS RADIO
CASA FERRER

Venda al comptat i a terminis fins a
18 mesos : Per a llums de totes
classes i de bon gust aquesta casa

VEGIN ELS APARADORS

Jaume Jover, 13 - Telèfon 1819

MOKA

MOKA

MOKA

CAFÈ DE QUALITAT

DEGUSTACIÓ

"AMERICAN BAR"

Respons econòmics

OBERT TOTA LA NIT

Telèfon 1025

M. ABAD RIBERA

Pues i Lliços per a Teixits - Extens assortit en Pues de Lloguer
Filferros de totes classes - Enreixats metàl·lics - Laminació
en fred de cercols per a embalatges i altres indústries

CARRETERA MARTORELL, 29

TELÉFON, 2105